

Stervenden verhongeren niet, ophouden met eten en drinken is voorbode van overlijden

Aansluitend bij dit artikel

[Versterven is een natuurlijke dood](#)

Onderzoek in acht palliatieve diensten leert dat sterven voorafgegaan wordt door minder of niet meer eten en drinken.

Van 266 opgevolgde patiënten kreeg een op de drie op de dag van de opname in de palliatieve afdeling dienst kunstmatige voeding of vocht. De beslissing daartoe was dus eerder genomen.

Bij hun overlijden was de helft van deze mensen daar weer van afgestapt. Ze stierven zoals de andere twee derden: zonder voedsel of drinken, maar niet van de honger of de dorst. Het afhaken van de 'geneugtes des levens' maakt immers onderdeel uit van een natuurlijk stervensproces.

Dat stelde de verpleegkundige Patricia Claessens vast. Zij bereidt een doctoraat voor over de algehele toestand van patiënten op palliatieve eenheden. Ze lichtte gisteren een tip van de sluier op het vierde Vlaamse congres van de Federatie Palliatieve Zorg.

'In geen enkel geval is op een palliatieve afdeling tijdens mijn onderzoek met kunstmatige voeding gestart', zegt Claessens. 'Een enkele keer is wel gestart met vochttoediening. Maar dat vormt in de praktijk op de afdelingen de uitzondering op de regel, in tegenstelling tot de ziekenhuizen, waar men soms rapper naar sondes en katheters grijpt. Dat verschilt ook erg van ziekenhuis tot ziekenhuis.'

Twee op de drie terminaal zieken komen op de palliatieve dienst binnen zonder kunstmatige voeding. Wat eten en drinken betreft, scoren ze gemiddeld 2 op een schaal van 1 tot 5. 'Dat betekent dat ze dan wel nog eten, maar af en toe een maaltijd overslaan, en dat ze nog voldoende drinken', aldus Claessens. 'Terwijl de mediaanscore op de sterfdag 4 is: men eet niet meer, maar neemt hooguit nog kleine slokjes water.'

De discussie over wel of niet toedienen van voedsel en drinken wordt dagelijks gevoerd rond het bed van terminale patiënten. (vbr)

[Bladzijde 8 interview Johan Menten.](#)